

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie **J. R., A. P. i G. R.**

skazanych z art. 296 § 3 k.k. w zw. z art. 296 § 2 k.k. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 22 listopada 2024 r.
wniosku skazanego J. R.

o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania wniosku o
wyłączenie sędziego Małgorzaty Bednarek od udziału w sprawie III KK 27/24,
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 Konwencji
o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,

postanowił

**włączyć sędziego Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania
wniosku o wyłączenie sędziego Małgorzaty Bednarek od udziału
w sprawie Sądu Najwyższego o sygn. akt III KK 27/24.**

UZASADNIENIE

W dniu 17 stycznia 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynęły kasacje
obrońców skazanych J. R., A. P. i G. R. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 19 czerwca 2023 r., sygn. akt II AKa 25/23, utrzymującego w mocy wyrok
Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 13 maja 2022 r., sygn. akt III K 181/20.

Kasacje te, zarejestrowane zostały w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt III KK 27/24.

Po wyłączeniu od rozpoznania tych kasacji sędziego SN Włodzimierza Wróbla – na jego wniosek (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2024 r. – KRI 486), a następnie na wniosek skazanego J. R. – sędziego Stanisława Stankiewicza (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2024 r. – KRI 593), sprawa została przydzielona do rozpoznania – zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej z dnia 2 października 2024 r. – sędziemu Małgorzacie Bednarek.

W dniu 18 października 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek skazanego J. R. o wyłączenie od orzekania w przedmiocie jego kasacji sędziego Małgorzaty Bednarek. Uzasadniając wniosek skazany odwołał się do trybu powołania Małgorzaty Bednarek na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 – dalej ustawa o KRS z 2017 r.), wskazując, że rozpoznanie sprawy przez wskazaną sędziog, w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz wątpliwości co do niezależności wyżej wymienionej, może prowadzić do naruszenia jego prawa do sprawiedliwego procesu gwarantowanego przez art. 45 Konstytucji RP oraz art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Wniosek ten został przydzielony do rozpoznania – zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej z dnia 30 października 2024 r. (KRI 630) – sędziemu Ryszardowi Witkowskiemu.

W dniu 7 listopada 2024 r. J. R. złożył wniosek o wyłączenie – od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Małgorzaty Bednarek od udziału w sprawie III KK 27/24 – również sędziego Ryszarda Witkowskiego zauważając, że ten sędzia, podobnie jak sędzia Małgorzata Bednarek, został powołany w tym samym trybie, a więc z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy o KRS z 2017 r., co może rodzić wątpliwości co do

niezależności i bezstronności tego sędziego Sądu Najwyższego i tym samym naruszać skazanego prawo do rzetelnego procesu.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Złożony przez skazanego wniosek – o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania wniosku o wyłączenie od udziału w rozpoznaniu sprawy zawisłej w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt V KK 27/24 sędziego Małgorzaty Bednarek – jest zasadny.

Konieczność wyłączenia tego sędziego, wspiera jednolite orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz) zgodnie z którym, Sąd Najwyższy w składach z udziałem sędziów powołanych na urząd sędziego SN na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy o KRS z 2017 r. nie stanowi sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości, a tym samym nie gwarantuje prawa do rzetelnego procesu (por. wyroki ETPCz: z dnia 22 lipca 2021 r., *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20; z dnia 15 marca 2022 r. [Wielka Izba], *Grzęda przeciwko Polsce*, skarga 43572/18; z dnia 23 listopada 2023 r., *Wałęsa przeciwko Polsce*, skarga nr 50849/21). Wprawdzie orzeczenia te dotyczyły sędziów orzekających w Izbach: Dyscyplinarnej, Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Cywilnej, mają one wszelako bezpośrednie przełożenie także na składy orzekające Sądu Najwyższego w Izbie Karnej z udziałem osób powołanych na urząd sędziego SN w tożsamym trybie. Co więcej sędzia Ryszard Witkowski, podobnie zresztą jak sędzia Małgorzata Bednarek, był – pierwotnie w 2018 r. – powołany od Izby Dyscyplinarnej, której bezpośrednio, a więc także odnośnie orzekających w niej sędziów, dotyczyło powołane wyżej orzeczenie ETPCz w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce*, w którym wprost wskazano, że Izba ta nie stanowi sądu ustanowionego na mocy ustawy.

Nadto, przypadku zarówno sędziego Małgorzaty Bednarek, jak i sędziego Ryszarda Witkowskiego, orzeczenia przez nich wydawane, nie tylko nie spełniają i nie będą spełniały przysługującego stronom postępowania prawa do rzetelnego

procesu, lecz są i będą dotknięte uchybieniem mającym postać bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [zob. pkt 1 i 4 wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA 1-410-1/20 (OSNK 2020 z. 2 poz. 7), od której to zasady do chwili obecnej nie odstępiono w oparciu o przepis art. 88 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz. U. 2024, poz. 622) – uSN]. Dodatkowym powodem wyłączenia są również okoliczności, które doprowadziły do ich obecnego orzekania w Izbie Karnej Sądu Najwyższego i to poczynając o sposobu powołania do mającej charakter sądu specjalnego Izby Dyscyplinarnej, w nietransparentnej procedurze w 2018 r., poprzez ich przeniesienie do legalnej Izby Sądu Najwyższego decyzją osoby pełniącej funkcję Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, w sposób stanowiący ominięcie wymogów określonych w art. 179 Konstytucji RP (zob. postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2023 r., II KK 82/23; z dnia 7 marca 2024 r., IV KK 571/23). Sąd Najwyższy w tym składzie wyrażony w powołanych wyżej orzeczeniach pogląd w pełni podziela, uznając za uzasadnione stwierdzenie, iż akty nominacji na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej, jako organie, która w powołanych już w tym uzasadnieniu orzeczeniach ETPCz i TSUE uznana została za organ niespełniający konstytucyjnego i konwencyjnego wymogu sądu niezależnego i bezstronnego „ustanowionego ustawą”, podjęte przez Prezydenta RP wyłącznie w ramach konkursu na stanowiska w tej Izbie, nie obejmują powołania do każdej innej Izby Sądu Najwyższego i tym samym nie wywołują skutków związanych z takim powołaniem. Wadliwość tego powołania nie może prowadzić do usankcjonowania pierwotnej wady, a tym bardziej uprawniać do orzekania w innych Izbach Sądu Najwyższego. Ta pierwotna wadliwość powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w konkursie do Izby Dyscyplinarnej nie może być również w drodze wtórnych, mających charakter techniczny zabiegów, konwalidowana. Skutek taki (konwalidacja) mógłby zostać osiągnięty wyłącznie poprzez przeprowadzenie prawidłowej procedury powołania i to powołania do prawidłowo ukształtowanego sądu.

Nie ulega też wątpliwości, że orzekanie przez sędziego Ryszarda Witkowskiego co do wniosku o wyłączenie sędziego Małgorzaty Bednarek od

rozpoznania kasacji wniesionych w sprawie III KK 27/24, z uwagi na tożsame okoliczności związane z powołaniem go na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy o KRS z 2017 r., nie tylko – z uwagi na wątpliwości co do jego bezstronności w tej konkretnej sprawie – powinno skutkować jego wyłączeniem jako *iudex suspectus*, lecz nawet wyłączeniem z urzędu na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k.

Ratio legis art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. jest czytelne i – w myśl zasady *nemo iudex indoneus in propria causa* – sprowadza się do odsunięcia od sprawy sędziego, w sytuacji, gdy jej rozstrzygnięcie wpływa na sferę jego praw i obowiązków. Nie chodzi przy tym jedynie o te ewidentne przypadki, gdy sędzia jest stroną procesową, które *ex definitione* ma interes prawny w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu, ale o każdy przypadek, gdy sprawa dotyczy sędziego bezpośrednio (zob. J. Kosonoga (w:) R. A. Stefański S. Zabłocki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1 – 166, Warszawa 2017, tom I, s. 550). Trudno o bardziej jednoznaczny przypadek tego rodzaju sytuacji niż ten, w którym sędzia Sądu Najwyższego powołany w niekonstytucyjnym trybie, ma orzekać o wyłączeniu od rozpoznania kasacji osoby powołanej również z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa nie będącej organem tożsamym z tym, który przewidziany jest w art. 187 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skoro, pomimo rzucających się w oczy okoliczności, o których mowa wyżej, ani Przewodniczący III Wydziału Izby Karnej Sądu Najwyższego ani Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami tej Izby nie uznali za celowe wdrożenie procedury wyłączającej z mocy prawa sędziego Ryszarda Witkowskiego od orzekania co do wniosku o wyłączenie od udziału w sprawie III KK 27/24 sędziego Małgorzaty Bednarek, przydzielając mu ten wniosek – który oparty zastał na tych samych podstawach faktycznych oraz prawnych – do rozpoznania i tym samym orzekania przez tego sędziego w sprawie, która jego bezpośrednio dotyczy, a i sam sędzia nie podjął w tym kierunku jakichkolwiek kroków, sygnalizujących zaistniały układ procesowy, jego wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. stało się wręcz koniecznością.

Wyżej wskazane okoliczności czynią uznanie złożonego przez skazanego wniosku za zasadny i tym samym wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego od

rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Małgorzaty Bednarek od udziału w sprawie Sądu Najwyższego III KK 27/24.

Uwzględniając całokształt rozważań poczynionych w niniejszym uzasadnieniu postanowiono jak na wstępie.

[J.J.]

r.g.

SSN (Tomasz Artymiuk)